

PF

groen

Onze taal op groen

De nieuwe regels voor pensioen
in eenduidige en begrijpelijke taal

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt namens 166 pensioenfondsen de belangen van:

- 6 miljoen deelnemers
- 3,6 miljoen gepensioneerden
- 9,4 miljoen gewezen deelnemers.

Het overgrote deel van alle werkenden is aangesloten bij een collectief pensioenfonds.

De pensioenfondsen van de Pensioenfederatie beheren samen circa 1.800 miljard euro.

(Cijfers per 31-12-2021)

Contactinformatie

Prinses Margrietplantsoen 90
2595 BR Den Haag

Postbus 93158
2509 AD Den Haag

T + 31 (0)70 76 20 220
info@pensioenfederatie.nl
www.pensioenfederatie.nl

© Overname van tekst(delen) uit deze uitgave is mogelijk na toestemming van de Pensioenfederatie. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Pensioenfederatie,
Den Haag, november 2023

Onze taal op groen

Alle pensioenfondsen en uitvoerders willen graag in duidelijke en eenvoudige taal communiceren met verschillende doelgroepen. De vraag is welke termen en formuleringen ze dan bij voorkeur kunnen gebruiken. In dit document beschrijven we criteria voor bruikbare termen en formuleringen. Ook hebben we een lijst onderwerpen en begrippen opgenomen, met per onderwerp varianten die bij voorkeur niet of wel gebruikt worden.

Deze lijst is niet dé lijst die pensioenfondsen en uitvoerders móeten gebruiken. Het is bedoeld ter inspiratie, met voorbeelden van eenvoudige taal. De lijst is gebaseerd op onderzoeken naar begrijpelijkheid en reacties op de termen, ervaringen uit de praktijk en praktische toepasbaarheid. We stimuleren het gebruik van 'groene termen' en raden het gebruik van 'rode termen' in principe af. Ook al zijn deze bij sommige organisaties heel gangbaar.

Het doel is dat we kritisch zijn op ons eigen taalgebruik. Dat betekent dat we soms onze eigen, vertrouwde termen moeten vervangen door taal die de lezer, gesprekspartner of toehoorder beter begrijpt of voor de gewenste associaties zorgt.

De termen in dit document zijn beoordeeld op het gebruik in communicatie met deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers met weinig kennis van pensioen. Toch pleiten we ervoor ook beleidsdocumenten en teksten voor professionals (zoals bestuursleden) helder en in eenvoudige bewoordingen op te stellen.

Twee argumenten voor het gebruik van jargon durven we daarom ter discussie te stellen:

- *We gebruiken deze term al (zo lang).*
Misschien is het even wennen. Maar we kunnen veel zaken eenvoudiger en duidelijker verwoorden. En ja, dat is anders dan we tot nu toe deden.
- *De term maakt zo goed duidelijk wat het is.*
Vaak verwachten lezers helemaal geen labels of namen. Soms werkt het beter om iets kort te beschrijven. Daarmee wordt een tekst inderdaad soms langer.

7 november 2023

De redactieraad van taal op groen

Ingrid Brons, Marjolein Doomen, Annemarie van Hekken,
Ester Iking, Peter Keizer, Michiel Kok, Michael van Vliet

Criteria voor eenvoudige en duidelijke taal

1 Begrijpelijkheid

Mensen moeten de term of formulering zonder nadere toelichting zo goed mogelijk begrijpen. Het gaat dan niet om begrip van alle technische ins en outs die met de term samenhangen, maar om begrip van de essentie en/of de juiste associaties. Die essentie hangt af van het doel van de communicatie en de context waarin bepaalde teksten aangeboden worden. Welke term of formulering het meest passend is, kan daarom variëren.

De gemiddelde lezer heeft weinig tot geen kennis van pensioen. Dat is een belangrijke reden om af te zien van jargon en 'eigen' termen. Daarnaast neemt de leesvaardigheid van de gemiddelde Nederlander af. Begrijpelijke taal is bovendien niet alleen belangrijk om een boodschap over te brengen aan mensen die moeite hebben met lezen. Het is ook prettig en aantoonbaar effectief voor geoefende lezers.

2 Juridisch en praktisch bruikbaar

De term of formulering is breed bruikbaar, bij grote en kleine pensioenen. In goede en slechte tijden. Bij jonge en oudere mensen. Ook moeten we met de term teksten kunnen opstellen die vanuit juridisch perspectief in orde zijn.

3 Extra criterium: de emotie die het woord of de formulering oproept

We willen graag dat mensen openstaan voor onze communicatie. Daarom gebruiken we bij voorkeur termen die een positieve emotie en/of een gevoel van betrokkenheid oproepen. De boodschap komt dan beter binnen. Als twee termen op de andere criteria gelijkwaardig scoren, heeft de term die op dit derde criterium het beste scoort de voorkeur.

Toelichting op de kleuren

- Groen** De term is bruikbaar. De term maakt het mogelijk te communiceren over pensioen op een manier waarbij we 'boven de motorkap' blijven en de deelnemer aan het stuur houden. Het advies is wel altijd kritisch te blijven op de formulering van de hele zin. Ook met groene termen kun je ingewikkelde zinnen maken.
- Oranje** De term raakt materie 'onder de motorkap'. De term kan gebruikt worden voor geïnteresseerde lezers, mits uitgelegd of in een specifieke context. Als het mogelijk is vervangen door een groene term. Wettelijke verplichtingen leiden er soms toe dat een oranje term gebruikt moet worden.
- Rood** We raden het gebruik van deze term of uitdrukking af. Mensen begrijpen de term of uitdrukking niet of niet goed. Of de term roept ongewenste associaties op.

Inhoudsopgave

1	Opgebouwd pensioen	6
2	Te bereiken pensioen	6
3	Premie betalen	7
4	Opgebouwd kapitaal	7
5	Te bereiken kapitaal	7
6	Pensioen opbouwen	8
7	Persoonlijk pensioenvermogen	8
8	Pensioenuitkering	10
9	Nabestaandenpensioen	11
10	Pensioenstelsel	12
11	Pensioenregeling	12
12	Solidariteitsreserve / risicodelingsreserve	13
13	Volatiliteit	13
14	Indexatie	14
15	Verlagen / korten	14
16	Pensioen invaren	15
17	Keuzebegeleiding	16
18	Keuzes voor de nieuwe regeling / afspraken sociale partners	16
19	Deelnemer	17
20	Pensioen inkopen	18
21	Solidair zijn met elkaar	18
22	Waardeoverdracht	19
23	AOW-leeftijd	19
24	Pensioendatum / pensioenleeftijd	19
25	Franchise	21
26	Winstoogmerk	21
27	Samenstellingen met pensioen	21
28	Termen die te maken hebben met beleggen	21

1 Opgebouwd pensioen

(indicatie van in te kopen pensioen met opgebouwd kapitaal op peildatum)

Uw pensioen tot nu toe

Bruikbaar als een eenvoudig label.

Het kapitaal / vermogen voor uw pensioen op [datum] levert naar verwachting [...] pensioen op.

Bruikbaar als meer uitleg nodig is.

Inschatting van uw aan te kopen pensioen als u nu stopt met werken

'Aan te kopen pensioen' niet gebruiken (zie inkoop pensioen).

2 Te bereiken pensioen

(indicatie van in te kopen pensioen met verwacht kapitaal op AOW-/richtleeftijd)

Uw verwachte pensioen
(als u het laat ingaan op uw ..)

Bruikbaar als label.

Let op: de term 'verwacht' vinden mensen prettig, omdat het zekerheid suggereert.

Het pensioen waar u op uit lijkt te komen
(als u het laat ingaan op uw ..)

Vriendelijk, spreektaal.

Maakt duidelijk dat het verwachte pensioen nog kan veranderen in de loop der tijd. Sommige mensen hebben moeite met 'lijkt' ('waarom weten ze niet wat ik krijg?').

Te bereiken pensioen

De term 'te bereiken' sluit niet goed aan bij premieregeling. Er is geen duidelijk eindbedrag.

Indicatief pensioen

'indicatief' is een moeilijk woord.

Inschatting van uw pensioen

Een 'inschatting' zien mensen als onnauwkeurig. Sommigen stellen dat er geen berekening achter zit, maar een bedrag 'voor de vuist weg'.

3 Premie betalen

Geld inleggen	Maakt duidelijk dat er iets met het geld gebeurt. Voelt iets risicovoller dan geld opzij zetten.
Geld opzij zetten	Voelt veilig, als sparen. Sommigen vinden deze term vooral passen bij een pensioen dat mensen zelf regelen.
Premie betalen	Betalen associëren mensen met 'geld kwijt zijn'. Premie koppelen ze aan een verzekering.
Afdragen	Negatieve associaties. Geld lijkt weg.
Premie-inleg	Jargon
Beschikbare premie	Jargon

4 Opgebouwd kapitaal

Het kapitaal voor uw pensioen op [..]	
Het vermogen voor uw pensioen op [..]	
Uw pensioenpot op [..]	Bruikbaar in lopende tekst.
Waarde van de beleggingen	Maakt duidelijk dat het geld wordt belegd. Altijd koppelen aan een vermogen of kapitaal dat wordt opgebouwd voor pensioen. Roept associaties op: risico, onzeker, bedrag kan schommelen.
Beleggingswaarde	

5 Te bereiken kapitaal

Verwacht kapitaal voor uw pensioen op uw []e	
Verwachte waarde van de beleggingen voor uw pensioen op uw []e	
Te bereiken kapitaal	

6 Pensioen opbouwen

U bouwt een kapitaal op voor uw pensioen. Dat levert uiteindelijk een maandelijks pensioen op.

Uitgebreidere uitleg. Houd rekening met het beeld van sommige mensen dat het 'kapitaal voor pensioen' en 'pensioen' hetzelfde zijn. Leg daarom uit dat het pensioen om een maandelijks bedrag gaat.

U bouwt een pensioen op.

Eenvoudiger. Minder verwarrend. Wekt mogelijk verkeerde verwachting.

Geld opbouwen

Metafoor is niet juist in relatie tot geld.

7 Persoonlijk pensioenvermogen

Kapitaal voor uw pensioen

Bijvoorbeeld: Het kapitaal voor uw pensioen levert vanaf het moment dat u met pensioen gaat een maandelijks pensioen op. Let op: hoger/lager, groter/kleiner, meer/minder consequent gebruiken, in lijn met de rest van de tekst.

Pensioenpot

Bijvoorbeeld: Iedere maand groeit uw pensioenpot door de inleg van u en uw werkgever. Deze term begrijpen deelnemers intuïtief goed en gebruiken ze ook spontaan. Let op: hoger/lager, groter/kleiner, meer/minder consequent gebruiken, in lijn met de rest van de tekst.

De waarde van de beleggingen voor uw pensioen

Sterk gekoppeld aan 'risico lopen'. Sommige mensen hebben moeite deze term te koppelen aan pensioen zonder de expliciete toevoeging. Vooral bruikbaar als duidelijk moet zijn dat de inleg belegd wordt.

Vermogen voor uw pensioen / Pensioenvermogen

Vergelijkbaar met kapitaal. Vermogen koppelen mensen iets vaker aan bezittingen buiten pensioen. Denk aan het eigen huis of eigen beleggingen. Ook als er 'voor uw pensioen' achter staat.

Pensioenkapitaal

Samengesteld woord, niet bestaand. Heeft geen meerwaarde ten opzichte van kapitaal of vermogen.

Persoonlijk pensioenvermogen

De term dekt inhoudelijk de lading, maar leeft niet en wordt niet goed begrepen.

Persoonlijk aandeel in de pensioenpot	Deze formulering is (te) economisch en heeft drie abstracte elementen.
Pensioen	De term 'pensioen' gebruiken we uitsluitend voor de maandelijkse uitkering, niet voor het kapitaal/vermogen.
Geld dat is gereserveerd voor uw pensioen	Deze term draagt niet bij aan het beeld dat het voor/van de deelnemer is.
Pensioenaanspraken	Jargon

De voorkeur voor de term 'vermogen', 'kapitaal' of 'pensioenpot' wisselt van persoon tot persoon. Veel mensen gebruiken spontaan de term 'pensioenpot'.

Mensen zien vermogen of kapitaal als een grote som geld. De relatie met de maandelijkse uitkering is niet duidelijk. Veel mensen zijn niet bekend met het gegeven dat er een kapitaal/vermogen achter het pensioen zit.

De volgende elementen zorgen voor verwarring:

- Kan het wel of niet opraken?
- Is het wel of niet van mij?
- Is kapitaal/pensioenpot wel of niet hetzelfde als mijn pensioen?

Het gebruik van een eenvoudige term als 'kapitaal' of 'pensioenpot' leidt niet automatisch tot meer begrip. Uit onderzoek blijkt dat veel mensen de onderliggende principes niet goed begrijpen (ook na een uitgebreidere uitleg niet).

Mensen willen vooral weten hoeveel pensioen ze krijgen. De 'tussenkost' van een kapitaal of vermogen voor pensioen kan voor verwarring te zorgen. De stap van een kapitaal naar pensioen zien mensen vooral als het onttrekken van een maandelijkse uitkering uit het kapitaal. Deze gedachte is weer moeilijk in lijn te brengen met de boodschap dat iedereen een pensioen krijgt zolang hij of zij leeft.

Sommigen associëren het kapitaal of de pensioenpot als 'dat wat er straks is' (het pensioen dat ik straks krijg), niet als dat wat er nu al is.

Een conclusie is dat kapitaal/vermogen/pensioenpot een onderwerp is dat aan bod kan komen in communicatie voor de geïnteresseerde deelnemer en dat een pensioenfonds beperkt (alleen wanneer wettelijk verplicht) actief onder de aandacht brengt.

8 Pensioenuitkering

Pensioen

Bijvoorbeeld: Uw pensioen is € 300 bruto per maand. Maak duidelijk dat het om een bedrag per maand gaat.

U ontvangt ...

Bijvoorbeeld: U ontvangt vanaf [datum] € 300 bruto per maand.

U krijgt ...

Voordeel: is eenvoudiger dan 'ontvangt'.
Nadeel: sommige mensen reageren negatief op het woord 'krijgen'. Ze stellen dat ze niks (letterlijk) krijgen. Ze hebben er immers zelf voor betaald. De term 'ontvangt' roept deze reactie niet op.

Uitkering

Het woord 'uitkering' roept bij sommige mensen negatieve associaties op. Het is echter ook een bekende term, die deelnemers spontaan zelf gebruiken.

Ouderdomspensioen

De toevoeging 'ouderdom' werkt negatieve associaties op en maakt de term complex.

Pensioeninkomen

De term 'inkomen' maakt het woord niet duidelijker, eerder juist verwarrend ('is dit wat anders dan pensioen?').

Pensioenuitkering

Samentrekking van twee woorden met dezelfde betekenis.

Pensioensalaris

De term 'salaris' roept positieve associaties op. De samentrekking levert echter een nieuw, niet bestaand woord op dat mensen niet begrijpen of onzeker maakt ('is dit wat anders dan pensioen?').

Pensioenbedrag

De term 'pensioenbedrag' wordt al regelmatig gebruikt. Pensioenbedrag is echter geen gangbaar Nederlands, ook al voelt het inmiddels binnen de sector vertrouwd. De term is niet duidelijker dan eenvoudig 'pensioen' of 'bedrag'.

De context maakt duidelijk of het om de situatie gaat ('met pensioen zijn') of de uitkering ('u krijgt pensioen'). Mensen koppelen 'pensioen' als uitkering aan het bedrag dat een gepensioneerde krijgt. Arbeidsongeschikten en nabestaanden zien het bedrag dat zij ontvangen vaak niet als pensioen. In de communicatie kan de uitkering aan nabestaanden en arbeidsongeschikten anders (en concreter) omschreven worden. Bijvoorbeeld: een uitkering die uw partner ontvangt na uw overlijden. Of: de uitkering die u ontvangt van het pensioenfonds als u arbeidsongeschikt wordt.

De Sociale Verzekeringsbank gebruikt voor de AOW-uitkering de term 'AOW'. Zij gebruiken niet (meer) de term 'pensioen'. De Sociale Verzekeringsbank doet dit om verwarring te voorkomen tussen de AOW-uitkering en het pensioen dat iemand via zijn of haar werkgever opbouwt. Een duidelijk onderscheid tussen de AOW en pensioen is belangrijk, omdat mensen de leeftijd waarop ze voor het eerst AOW krijgen niet kunnen kiezen. De leeftijd waarop het pensioen via de werkgever ingaat, kiezen mensen wél zelf. Veel mensen weten dit niet. Pensioenfondsen kunnen in lijn met de communicatie van de Sociale Verzekeringsbank dus eenvoudig 'pensioen' gebruiken.

9 Nabestaandenpensioen

Omschrijven

Bijvoorbeeld: Na uw overlijden, krijgt uw partner [BEDRAG] zo lang hij of zij leeft.

Uitkering aan uw partner

Altijd combineren met 'als u overlijdt' of 'na uw overlijden'.

Bijvoorbeeld: De uitkering die uw partner [of NAAM] elke maand krijgt als u overlijdt.

Nabestaandenpensioen

Mensen vatten 'nabestaanden' op als alle personen in het testament. Dus bijvoorbeeld ook ouders, broers en zussen.

Als u onverhoopt komt te overlijden

Na uw overlijden.

Nabestaandenpensioen op risicobasis

Omschrijven

Als u overlijdt, krijgt uw partner een uitkering zolang hij of zij leeft.

Eventueel meer in detail:

Dit is een verzekering die stopt als u uit dienst gaat.
Dit is een verzekering die doorloopt als u uit dienst gaat.

+ U kunt ervoor kiezen deze door te laten lopen.

+ U kunt ervoor kiezen deze stop te zetten.

Op risicobasis

Jargon

Dekking

Jargon

Risicodekking

Jargon

Let op: Het verzekeringselement is zeer moeilijk uit te leggen. Het verschil tussen het nabestaandenpensioen voor en na pensioneren ook. Bij voorkeur omschrijven:

Zolang u werkt, is de uitkering voor uw partner als u overlijdt een percentage van uw salaris.

Als u met pensioen bent, is de uitkering voor uw partner een percentage van uw pensioen.

Standaard is de uitkering aan uw partner na uw overlijden 70% van het pensioen dat u kreeg.

10 Pensioenstelsel

Regels voor pensioen

Bijvoorbeeld: Er zijn nieuwe regels voor pensioen in Nederland.

Pensioenstelsel

Abstract begrip. Mensen hebben weinig concrete associaties bij term 'stelsel'.

Voeg eventueel toe dat dit regels van de overheid zijn.

11 Pensioenregeling

Omschrijven

Bijvoorbeeld: Wat is er voor u geregeld?

Pensioenregeling

Gangbare term, voor veel mensen echter abstract. Mensen kunnen zich er weinig bij voorstellen. Soms is het onvermijdelijk of nodig om deze term te gebruiken.

Afspraken over uw pensioen

Afhankelijk van het doel van de tekst kan de nadruk liggen op het maken van afspraken of het samen regelen. **Bijvoorbeeld:** Vertegenwoordigers van de werkgever en van de werknemers hebben samen afspraken gemaakt over uw pensioen.

Solidaire premierregeling

Alleen gebruiken als het noodzakelijk is (bijvoorbeeld in formele documenten of als precies het type regeling moet worden benoemd).

Flexibele premierregeling

Idem

Pensioencontract

Abstract. Mensen hebben hier weinig concrete associaties bij.

Solidair contract

Abstract. Mensen hebben hier weinig concrete associaties bij.

12 Solidariteitsreserve / risicodelingsreserve

Buffer	Altijd gebruiken in combinatie met het doel van de buffer. Geeft sommigen een veilig gevoel.
Reserve	Altijd gebruiken in combinatie met het doel van de reserve. Roept wellicht eerder associaties op met iets financieels.
Solidariteitsreserve	Moeilijke term, is wel de formele naam.
Risicodelingsreserve	Moeilijke term, is wel de formele naam.

Binnen de sector wisselt de voorkeur voor 'reserve' of 'buffer'. We raden aan deze termen niet zonder context of uitleg te gebruiken. Maak duidelijk waar de reserve of buffer voor bedoeld is of hoe deze ontstaat. Het kan ook zinvol zijn om te benoemen dat de reserve of buffer voor de hele groep is en geen persoonlijke reserve of buffer is.

Bijvoorbeeld:

'Iedereen die bij X werkt legt samen met de werkgever geld in voor zijn of haar pensioen. 10% van de inleg gaat naar een reserve. Met deze reserve kunnen we voorkomen dat uw pensioen omlaag gaat als u eenmaal met pensioen bent.'

13 Volatiliteit

wordt hoger en/of lager	Bijvoorbeeld: Het pensioen waar u op uit lijkt te komen kan het ene jaar hoger of lager zijn dan het andere jaar.
Schommelen	Kan zelfstandig gebruikt worden. Lijkt een iets negatievere associatie te hebben dan meebewegen. Bijvoorbeeld: Uw verwachte pensioen kan van jaar tot jaar schommelen.
Meebewegen	Gebruik in combinatie met de oorzaak. Bijvoorbeeld: Uw pensioen gaat meer meebewegen met de economie.
Volatiliteit / volatiel	Jargon
Is variabel	Moeilijke term.

Afhankelijk van het doel van de tekst is de ene of de andere term meer passend. Belangrijk is de evenwichtigheid in de communicatie: focus niet te veel op de mogelijkheid dat het pensioen lager kan uitvallen.

Houd verder rekening met de verwachte impact van de veranderingen. Benadruk niet de mogelijkheid dat het pensioen in de nieuwe regeling kan schommelen of wisselen in hoogte als de kans op een verlaging gelijk of kleiner is dan in de huidige regeling.

Een alternatief is het omgekeerde frame: beschrijf dat het verwachte pensioen stabiel wordt als iemand ouder wordt.

14 Indexatie

Is / wordt hoger

Bijvoorbeeld: Uw pensioen is dit jaar hoger dan vorig jaar (bij gepensioneerden).

Niet noemen

Bijvoorbeeld: We hebben berekend hoeveel pensioen u naar verwachting krijgt:

Verhogen / is verhoogd

In de huidige regelingen is deze term bruikbaar (groen).
In de nieuwe regelingen is deze term niet bruikbaar: het verhogen lijkt een beleidskeuze, maar het is een logisch gevolg van de nieuwe regels.

Indexeren / geïndexeerd

Zie verhogen. Deze term is vooral bekend bij gepensioneerden.

Op dit moment moeten pensioenfondsen een verhoging van de pensioenen nog expliciet communiceren. In het nieuwe stelsel is er geen indexatie meer. De (verwachte) pensioenen kunnen het ene jaar wél hoger zijn dan het andere jaar. Het is de vraag of het bij alle doelgroepen nodig is om expliciet aan te geven dat het verwachte pensioen hoger is. Bij actieve en gewezen jonge deelnemers lijkt het niet passend. We moeten nog ervaring gaan opdoen hoe we een hoger pensioen gaan communiceren bij pensioengerechtigden.

15 Verlagen / korten

Is lager

Bijvoorbeeld: Uw pensioen is dit jaar lager geworden (bij gepensioneerden).

Niet noemen

Bijvoorbeeld: We hebben berekend hoeveel pensioen u naar verwachting krijgt:

Verlagen / is verlaagd

In huidige regelingen bruikbaar (groen). In nieuwe regelingen niet: het lijkt een beleidskeuze, maar is een logisch gevolg van de nieuwe regels.

Korten / gekort

De term 'korten' kan verkeerde associaties oproepen en is jargon. In de nieuwe regelingen is deze term niet bruikbaar, omdat het een beleidskeuze suggereert. Een lager pensioen is echter een logisch gevolg van de nieuwe regels.

16 Pensioen invaren

Gaat naar

Bijvoorbeeld: Het pensioen dat u heeft opgebouwd gaat naar de nieuwe regeling.

Let op: deze formulering wordt goed ontvangen.

Dat komt door de eenvoud. Maar ook doordat deze formulering de indruk wekt dat er niks mee gebeurt en het pensioen even hoog blijft.

Omzetten naar

Bijvoorbeeld: We zetten het pensioen dat u al heeft opgebouwd om naar een kapitaal voor uw pensioen in de nieuwe regeling. Dit kapitaal groeit verder aan door het geld dat u samen met uw werkgever inlegt/opzij zet.

Let op: uit onderzoek blijkt dat sommigen bij deze formulering het idee hebben dat het pensioenfonds 'aan de pensioenen zit', waardoor het lager kan worden. Verder begrijpen veel mensen niet wat er gebeurt of waarom uitgelegd wordt dat het pensioen wordt omgezet naar een kapitaal.

Omrekenen naar

Bijvoorbeeld: We rekenen het pensioen dat u al heeft opgebouwd om naar een kapitaal voor uw pensioen in de nieuwe regeling.

Let op: zie opmerking hierboven.

Verhuizen

De term 'verhuizen' ervaren mensen als eenvoudig en vriendelijk. Een groep vindt het echter een term die niet past bij pensioen. Of mensen associëren het met overhevelen naar een andere organisatie. 'Gaat naar' heeft dezelfde lading en roept geen verwarring op.

Pensioen aanpassen

Suggereert vooral dat het hoger of lager wordt.

Invaren

'Invaren' is een niet bestaand woord, en maakt niet duidelijk wat er gebeurt.

De eerste vier termen hebben we onderzocht. De meeste mensen vinden het onderwerp lastig te begrijpen. Dit heeft te maken met de betekenis die ze aan 'kapitaal' geven (of vermogen/pensioen). Mensen begrijpen ook niet wat 'een kapitaal voor uw pensioen in de nieuwe regeling' is.

Rationeel ingestelde mensen vonden zinnen waarin het pensioenfonds een actieve rol heeft duidelijk. Mensen die wat meer vanuit emotie of overtuigingen reageerden, ervoeren de uitleg waarin het pensioenfonds een actieve rol heeft juist als negatief. Bij voorkeur moet het pensioen zo zuiver mogelijk (zonder tussenkomst van het pensioenfonds) van A naar B gaan, zo stelden zij.

17 Keuzebegeleiding

Omschrijven	Het pensioenfonds kan u helpen bij het maken van keuzes.
Omschrijven	We helpen u graag als u een keuze moet of wilt maken.
Omschrijven	Heeft u een vraag of wilt u hulp bij het maken van een keuze? Dan kunt u altijd bij ons terecht.
Keuzes	Bijvoorbeeld: Als u uw pensioen aanvraagt, maakt u een aantal keuzes.
Keuzes voor pensioen	Kan op deze manier geformuleerd ook om een moment gaan. Maakt niet duidelijk dat iemand keuzes kan maken of keuzes heeft.
Pensioenkeuzes	
Een keuze die bij u past	Bijvoorbeeld: We kunnen u helpen een keuze te maken die bij u past.
Een passende keuze	
Keuzebegeleiding	
Zorgplicht	

18 Keuzes voor de nieuwe regeling / afspraken sociale partners met eenvoudige alternatieven

Sociale partners	Werkgevers en werknemers.
Bescherming	De reserve is bedoeld om te voorkomen dat uw pensioen in een jaar omlaag gaat. We kunnen de reserve gebruiken om te voorkomen dat uw pensioen in een jaar omlaag gaat.
Premieniveau	Hoogte van de inleg. Hoeveel geld u opzij zet voor uw pensioen.
Ambitie	Het doel is dat ...
Maatmensen	Algemeen: voorbeeldpersonen. Specifiek maatmens (passend bij iemand): iemand in een vergelijkbare situatie.

Evenwichtig	Zo eerlijk mogelijk. Naar alle belangen kijken. Geen groot voor- of nadeel voor bepaalde mensen.
Voorrangregels	Regels voor/afspraken over het verdelen van het totale kapitaal dat het pensioenfonds belegt/het totale vermogen van het pensioenfonds.
Doorsneepremiesystematiek (afschaffen van)	Nu levert de inleg voor uw pensioen altijd hetzelfde pensioen op. Het maakt niet uit hoe oud u bent. Straks is dat anders. De hoogte van uw pensioen in de nieuwe regeling hangt voor een belangrijk deel af van hoe lang we de inleg kunnen beleggen.
Compenseren	Naar verwachting hebben [...] nadeel (of minder voordeel) van de overstap naar de nieuwe regeling. Daarom hebben de sociale partners afgesproken dat een deel van [...] naar de pensioenpot/het kapitaal voor pensioen van deze groep gaat. Een voorwaarde is wel dat er genoeg geld is. Op [...] is duidelijk of [...] inderdaad extra geld krijgen.

ALGEMENE TERMEN

19 Deelnemer

U / jij	Bijvoorbeeld: U bouwt een pensioen op bij Pensioenfonds Holland.
Iedereen met een pensioen bij [...]	Bijvoorbeeld: De regeling is er voor iedereen met een pensioen bij Pensioenfonds Holland.
Geen term, maar omschrijven	Bijvoorbeeld: 3000 mensen bouwen een pensioen op bij Pensioenfonds Holland.
Klant	Associaties met vriendelijk en dienstbaar. Kan echter ook irritatie oproepen omdat mensen niet zelf kiezen waar zij klant zijn. Draagt mogelijk bij aan de misvatting dat een pensioenfonds een commerciële instantie is.
Deelnemer	Jargon. Afstandelijk, roept geen positieve associaties op.

20 Pensioen inkopen

Het kapitaal levert een pensioen op

Eenvoudig.
Zonder tussenkomst van het pensioenfonds.

Kapitaal voor uw pensioen /
de waarde van uw pensioenpot
omzetten in een pensioen

Bijvoorbeeld: Pensioenfonds Holland zet het kapitaal voor uw pensioen om naar een pensioen dat u iedere maand ontvangt.

Nadeel is dat sommige mensen de rol van het pensioenfonds niet begrijpen of de indruk hebben dat er sprake is van willekeur.

Pensioen kopen / inkopen / aankopen

Niet bruikbaar als er geen shoprecht is. Ook met shoprecht een lastige term.
Levert (zeer) negatieve reacties op. Mensen hebben het idee (extra) geld kwijt te zijn en/of hulp nodig te hebben.
Ook zetten deze werkwoorden pensioen neer als een product, wat voor veel mensen onlogisch is als zij een pensioen bij een pensioenfonds hebben.

Pensioen vertalen

Vriendelijk. Positieve associatie is dat het automatisch gebeurt, zonder menselijke beslissing. Sommigen vinden het werkwoord 'vertalen' echter vaag of (totaal) niet passen bij pensioen. Vanwege deze reactie is de term rood.

Ruilen

Suggereert gelijkwaardigheid en gaat voorbij aan de invloed van het moment en de economische omstandigheden.

21 Solidair zijn met elkaar

We vangen mee- en tegenvallers
samen op

Mee- en tegenvallers associëren mensen spontaan met geld.

We delen pech en geluk met elkaar

Eenvoudige formulering, direct. De termen 'pech' en 'geluk' staan echter te ver af van de financiële wereld. Ook is de term 'geluk' niet passend bij het behalen van een positief rendement.

We zijn solidair met elkaar

Roept beeld op dat mensen solidair zijn met de ander en dus geld inleveren voor de ander. "Solidair zijn kost je geld".

22 Waardeoverdracht

Pensioen / kapitaal / vermogen meenemen

Bijvoorbeeld: U kunt het kapitaal dat u al heeft opgebouwd meenemen naar

Uw pensioen verhuizen

Waardeoverdracht

Formele term. Wordt niet spontaan begrepen, extra uitleg is nodig.

Waarde overdragen

Zie waardeoverdracht.

Omzetten

Kan helpen om duidelijk te maken dat het bedrag niet precies hetzelfde is.
Bijvoorbeeld: U kunt het pensioen dat u eerder heeft opgebouwd omzetten naar een kapitaal voor pensioen bij [...].

23 AOW-leeftijd

AOW-leeftijd

Gangbare term, bruikbaar bij de doelgroep 60+. Een omschrijving (zoals hieronder) is voor jongere mensen duidelijker.
Bijvoorbeeld: U kunt uw pensioen van [...] laten ingaan op uw AOW-leeftijd.

Omschrijven (i)

Bijvoorbeeld: Het moment waarop u AOW krijgt.

Omschrijven (ii)

Bijvoorbeeld: U kunt het pensioen van [...] laten ingaan als u voor het eerst AOW krijgt.

De Sociale Verzekeringsbank gebruikt voor de AOW-uitkering de term AOW en geen pensioen. Daarmee helpen zij het misverstand wegnemen dat pensioen hetzelfde is als de AOW en tegelijk ingaat met de AOW. Pensioenuitvoerders kunnen hierop aansluiten door consequent te communiceren dat je vanaf een bepaald moment AOW krijgt en het pensioen zelf laat ingaan.

24 Pensioendatum / pensioenleeftijd

'Pensioendatum' en 'pensioenleeftijd'

Deze termen worden door elkaar in verschillende betekenissen gebruikt (de richtleeftijd, de AOW-leeftijd en de zelf gekozen leeftijd). De termen zijn jargon en dragen bij aan misverstanden:

- a Het misverstand dat pensioen op een bepaald moment vanzelf ingaat.
- b Het misverstand dat het de norm is dat pensioen ingaat op de AOW-leeftijd of de richtleeftijd.

Vervroegen en uitstellen

Het gebruik van de termen 'vervroegen' en 'uitstellen' versterkt het tweede misverstand. Deze twee termen benadrukken dat pensioneren op de richtleeftijd de norm is en dat een ander moment afwijken van de norm is. Vaak is het goed mogelijk om de richtleeftijd weg te laten en alleen te benoemen dat iemand zelf bepaalt wanneer het pensioen ingaat. Een tweede aanbeveling is duidelijk maken dat het pensioen niet automatisch ingaat, maar dat je het laat ingaan. Deze formulering legt de actie bij de lezer.

Betekenis: ingang pensioen**Omschrijven als eigen actie/keuze:**

Bijvoorbeeld: Vanaf het moment dat u uw pensioen laat ingaan.

Bijvoorbeeld: Als u uw pensioen laat ingaan.

Als u met pensioen gaat

Niet gebruiken in de betekenis van de richtleeftijd. Deze formulering maakt mogelijk niet duidelijk genoeg dat je zelf kiest wanneer het pensioen ingaat.

Als uw pensioen ingaat

Niet gebruiken in de betekenis van de richtleeftijd. Maakt niet duidelijk dat het een eigen actie is, suggereert dat het automatisch gebeurt.

Pensioendatum

Suggereert een specifieke datum, geen keuze.

Pensioenleeftijd

Suggereert een specifieke leeftijd, geen keuze.

Betekenis: richtleeftijd**U ziet uw pensioen als u het laat ingaan op uw 67e**

Gebruiken in combinatie met de uitleg dat mensen zelf kiezen wanneer het pensioen daadwerkelijk ingaat.

Standaard gaat uw pensioen in op uw 67e

Deze formulering draagt bij aan het misverstand dat het pensioen automatisch ingaat als mensen een bepaalde leeftijd bereiken. Suggereert dat de standaardleeftijd de norm is en dat vervroegen en uitstellen een afwijking van de standaard is.

Pensioendatum / pensioenleeftijd

Verwarring met AOW-datum en het moment dat mensen zelf het pensioen laten ingaan. Suggereert dat er geen keuze is. Let op: 'op leeftijd X' is ook jargon.

25 Franchise

Omschrijven

Het deel van uw salaris dat niet meetelt voor uw pensioen.

Franchise

Jargon

26 Winstoogmerk

Omschrijven

Het pensioenfonds is een stichting. Dat betekent dat het fonds geen winst wil maken voor zichzelf. Het doel van het fonds is zorgen voor een goed pensioen. De opbrengst van de beleggingen gaat naar de pensioenen.

Winstoogmerk

Moeilijke term

27 Samenstellingen met pensioen

Pensioen[...]
 Bijvoorbeeld:
 Pensioenuitkomst
 Pensioenkeuze
 Pensioendoelstelling
 Pensioenbedrag

Maak geen nieuwe woorden door voor gewone, begrijpelijke woorden het woord 'pensioen' te zetten. Het woord wordt dan niet duidelijker of beter te begrijpen.

28 Termen die te maken hebben met beleggen

Beleggingsmix

Soorten beleggingen.

Beschermingsredendement

Jargon*

Collectief

Van/voor iedereen met een pensioen bij [...]

Collectief beleggingsbeleid

Alle kapitalen/het geld in alle pensioenpotten worden/wordt samen belegd.

Renteafdekking

Jargon*

Risicohouding

Omschrijven, bijvoorbeeld: We nemen risico als we beleggen. Dat doen we omdat we verwachten dat het voor u uiteindelijk meer pensioen oplevert. We denken goed na hoeveel risico we voor u nemen.

Risicopreferentieonderzoek	Moeilijke term, jargon. Suggereert dat mensen een voorkeur voor risico hebben. Liever omschrijven zonder termen als risico en zekerheid te gebruiken. Deze twee termen roepen bepaalde verwachtingen (zekerheid) of weerstand (risico) op. Bij voorkeur ook niet koppelen aan beleggen. Voor mensen is het resultaat belangrijk. Een voorbeeld van zinnen die omschrijven waar het onderzoek over gaat: Wat vindt u belangrijk als het om uw pensioen gaat? Hoe moeten we omgaan met het geld voor uw pensioen?
Projectierendement	Jargon*
Overrendement	Jargon*
Offensief	Omschrijven: Wat meer risico nemen. Het pensioen dat u kunt verwachten wordt daardoor waarschijnlijk hoger. Het kan ook lager worden.
Defensief	Omschrijven: Wat minder risico nemen. Uw pensioen wordt daardoor waarschijnlijk wat lager. Daar tegenover staat dat het pensioen dat u kunt verwachten minder schommelt. (‘schommelen’ heeft hier de voorkeur, omdat het om een rechtstreeks verband tussen winst/verlies en de hoogte van het pensioen gaat. ‘Meebewegen’ roept in dit geval onjuiste associaties op en vereist de uitleg waarmee het meebeweegt.)
Derivaten	Jargon*
Collectieve waardeoverdracht	Alle pensioenen van [...] bij [...] zijn naar [...] gegaan.
Individueel bezwaarrecht	U kunt bezwaar maken tegen [...].
Opbouwfase	Terwijl u werkt en een kapitaal voor uw pensioen opbouwt.
Uitkeringsfase	Als u pensioen krijgt.
Shoprecht	Zie pensioen inkopen. Benoemen dat dit bij een andere organisatie kan.
Leeftijdscohort	Groep mensen tussen [...] en [...] jaar (als je een cohort specifiek beschrijft). Groep mensen die ongeveer even oud zijn (als je een cohort in het algemeen beschrijft).

Cohort	Zie 'leeftijdscohort'.
Beleggingsprofiel	Omschrijven: de manier van beleggen die bij u past / de manier waarop we voor u beleggen.
Lifecycle	Manier van beleggen. Hoe ouder u wordt, hoe minder risico we nemen.
Mismatch	Jargon*
Leenrestrictie (+ opheffen)	Jargon*
Exposure	Jargon*
Neutraal (beleggen)	Gemiddeld risico nemen.
Doorbeleggen	We blijven het geld voor uw pensioen beleggen, ook als u pensioen krijgt.
Uitkeringsvorm	Jargon*
Inkomstenbronnen	Omschrijven: U krijgt bijvoorbeeld AOW, pensioen via [...].
Micro/Macro langlevenrisico	Omschrijven, niet als risico. Bijvoorbeeld: Als we de pensioenen langer moeten uitkeren dan we eerst dachten, omdat mensen gemiddeld langer leven.

*) We streven ernaar in een volgende update een eenvoudige variant op te nemen.

Meer over eenduidige en begrijpelijke taal

Het document '[Eenvoudig communiceren over pensioen](#)' bevat een groot aantal aanbevelingen en voorbeelden van eenvoudige taal. In het document is veel aandacht voor zinsconstructies en opbouw van een tekst over pensioen. En voor formuleringen die u beter kunt vermijden, mét een beter leesbaar alternatief.